

**UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU**

Wydział Nauk Ekonomicznych
i Zarządzania

Oszczędzanie wśród młodych dorosłych na tle współczesnych wyzwań rozwojowych – wyniki badania ankietowego w Polsce i Czechach

**Magdalena Osińska, Małgorzata
Szczepaniak, Xiaohong Xie**

11.07.2025

Agenda

Wprowadzenie

Cele badania

Ramy teoretyczne

Dane

Metodyka

Wyniki

Wnioski

Available online at www.sciencedirect.com

ScienceDirect

Journal of Policy Modeling 45 (2023) 644–668

www.elsevier.com/locate/jpm

Do young generations save for retirement? Ensuring financial security of Gen Z and Gen Y

Xiaohong Xie^{a,1}, Magdalena Osińska^{b,2}, Małgorzata Szczepaniak^{b,*,3}

^a Doctoral School of Social Sciences, Nicolaus Copernicus University in Torun, Poland

^b Faculty of Economic Sciences and Management, Nicolaus Copernicus University in Torun, Poland

Received 23 October 2022; Received in revised form 8 February 2023; Accepted 25 March 2023

Available online 23 May 2023

Wprowadzenie 1

Młodzi dorośli - perspektywa wydłużenia okresu emerytalnego, rosnące ryzyko globalne (Światowe Forum Ekonomiczne, 2023) i rosnące koszty utrzymania (Eurofound, 2024).

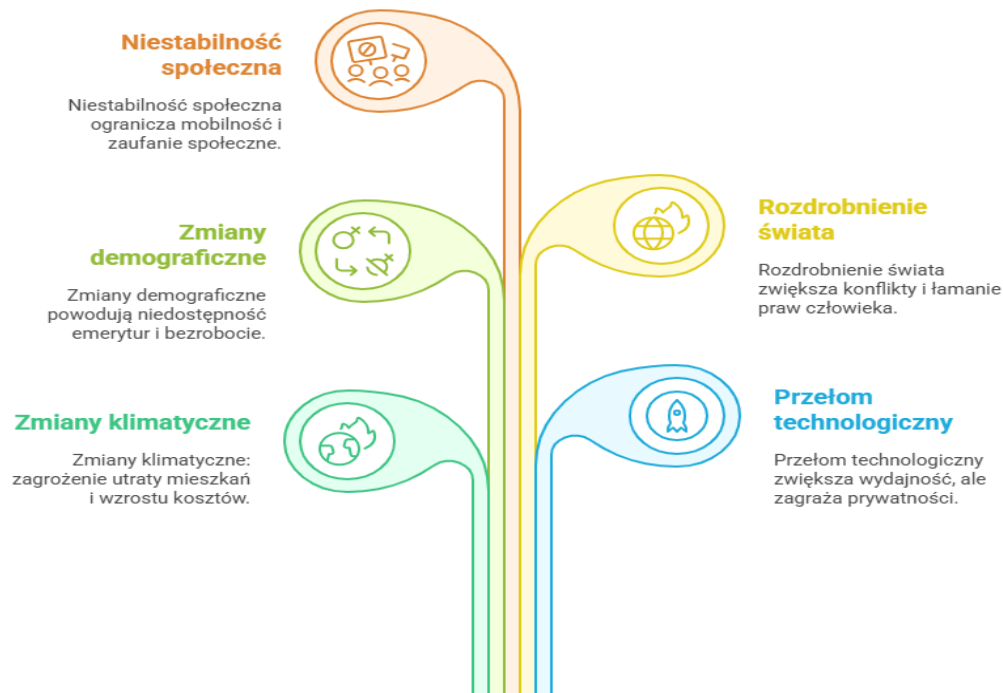
Rozbieżne trendy w zakresie oszczędzania:

1. Proaktywne oszczędzanie: wczesne planowanie emerytalne, ponad 60% młodych dorosłych w USA posiada spersonalizowane plany (Goldman Sachs, 2023; CNBC, 2024).
2. „Miękkie oszczędzanie”: nacisk na obecną jakość życia zamiast długoterminowych oszczędności (INTUIT, 2023).

Wprowadzenie 2

Odkrywanie wieloaspektowych konsekwencji megatrendów

Wprowadzenie 3

Polska i Czechy

1. W latach 90. transformacja gospodarcza (Csaba, 2005).
2. Członkostwo w UE od 2004 r.
3. Niepewność finansowa:

Prognozowane wskaźniki zastąpienia do 2040 r.: 28% (Polska – obecnie 40,8%) i 40% (Czechy – obecnie 58,9%) (Eurostat, 2024b; Sawulski i in., 2019).

Niewystarczające dochody pozostają przeszkodą w gromadzeniu oszczędności emerytalnych (Buchholtz & Szczepański, 2022).

Stopa oszczędności gospodarstw domowych w Polsce w 2023 r. 2,5% , zaś w Czechach 18%. (UE 12,1%).

Luka badawcza

1. Ograniczone zainteresowanie oszczędnościami emerytalnymi w krajach postkomunistycznych, większość badań koncentruje się na USA i Europie Zachodniej (Mäki-Fränti, 2022).
2. Zrozumienie czynników behawioralnych, finansowych i demograficznych ma kluczowe znaczenie dla opracowania ukierunkowanych polityk mających na celu poprawę bezpieczeństwa finansowego młodych dorosłych.

Pytanie badawcze: Jakie czynniki wpływają na oszczędności emerytalne młodych dorosłych w Polsce i Czechach?

Cele badania

1. **Określenie kluczowych czynników wpływających na oszczędności ogólne i emerytalne wśród młodych dorosłych.**
2. **Porównanie zachowań związanych z oszczędzaniem w Polsce i Czechach.**
3. **Zbadanie różnic międzypokoleniowych (pokolenie Z a pokolenie Y).**
4. **Przedstawienie opartych na dowodach zaleceń dotyczących polityki mającej na celu zwiększenie oszczędności emerytalnych.**

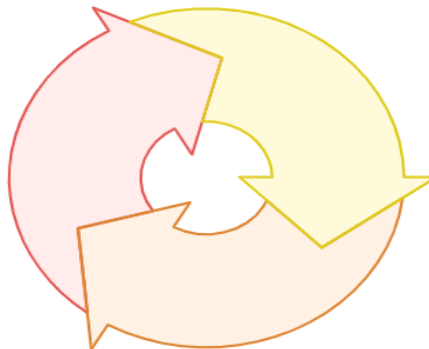
Ramy teoretyczne1

Behawioralny cykl życia Thaler & Bernzai (2007)

Wpływ czynników

Zachowania oszczędnościowe są kształtowane przez czynniki ekonomiczne, społeczne i behawioralne.

Stosowanie heurystyk

Ludzie używają prostych zasad do podejmowania decyzji.

Trudności z oszczędzaniem

Odległość czasowa, koszty silnej woli, samokontrola

Ramy teoretyczne 2

Czynniki na podstawie literatury

Demograficzne

- Płeć
- Wiek
- Wielkość miasta

Edykacyjne

- Poziom wykształcenia

Behawioralne

- Samokontrola
- Księgowanie mentalne
- Efekt posiadania

Finansowe

- Zadłużenie
- Inwestowanie
- Dochód netto
- Poziom bogactwa

Dane 1

- Badanie ankietowe Grudzień 2021, metoda CAWI
- Próba: 384 Polska, 386 Czechy
- Kwestionariusz: 64 pytania, 21 wykorzystanych w tym badaniu

Dane 2

Zmienna	Opis pytania	Skala	Odniesienie do literatury
Demograficzne			
D1	Płeć (1-kobieta; 2-mężczyzna; 3- inna)	Nominalna	Foster (2017); Foster et al. (2019); Knoll et al. (2012); Xie et al. (2023)
D2	Wiek (grupa; 1 - 18-24, 2 - 25-29)	Porządkowa	Goldring & Azab (2020); Knoll et al. (2012); Xie et al. (2023)
D3	Miejsce zamieszkania Polska: 1 - wieś, 2 – miasto < 20k, 3 - miasto 20k-80k, 4 - miasto 80k-200k, 5 - miasto > 200k Czechy: 11 -< 999, 12 - 1k-4.999k, 13 - 5k-19.999k, 14 - 20k-99.999k, 15 - > 100k	Porządkowa	Xie et al. (2023)

Dane 3

Edukacyjne			
E1	Poziom wykształcenia 1 – podstawowe i niższe średnie, 2 – zawodowe i średnie, 3 – wyższe	Porządkowa	Według OECD; Joo & Grable (2005); Chalimach et al. (2019); Xie et al. (2023)
Finansowe			
F1	Czy jesteś zadłużony? (0 - nie, 1 – tak)	Nominala	Owusu et al. (2024); Seccareccia (2005)
F2	W co inwestujesz? (w tej chwili nie inwestuję i nie planuję inwestować) (0 – nie, 1 – tak)	Nominala	Choi et al. (2009); Andersen & Hermansen (2014); Xie et al. (2023)

Dane 4

F3	Jaki jest miesięczny dochód netto na osobę w gospodarstwie domowym? Polska (w PLN): 1 – poniżej 1 tys.; 2 – od 1 tys. do 2 tys.; 3 – od 2 tys. do 3 tys.; 4 – od 3 tys. do 4 tys.; 5 – powyżej 4 tys. Czechy (w CZK): 1 – poniżej 8 tys.; 2 – od 8 tys. do 16 tys.; 3 – od 16 tys. do 24 tys.; 4 – od 24 tys. do 32 tys.; 5 – powyżej 32 tys.	Porządkowa	Joo & Grable (2005); Hassan & Lawrence (2007); Xie et al. (2023)
F4	Jaka jest szacunkowa wartość Twojego majątku/aktywów? Polska (w PLN): 1 – poniżej 10 tys.; 2 – od 10 tys. do 20 tys.; 3 – od 20 tys. do 50 tys.; 4 – od 50 tys. do 100 tys.; 5 – od 100 tys. do 200 tys.; 6 – powyżej 200 tys. Czechy (w CZK): 1 – poniżej 80 tys.; 2 – od 80 tys. do 160 tys.; 3 – od 160 tys. do 400 tys.; 4 – od 400 tys. do 800 tys.; 5 – od 800 tys. do 1,6 mln; 6 – powyżej 1,6 mln	Porządkowa	Joo & Grable (2005); Hassan & Lawrence (2007); Xie et al. (2023)

Dane 5

Behawioralne			
5 stopniowa skala Likerta			
B1	Uważam, że moje dochody są wystarczająco wysokie, aby oszczędzać.	Porządkowa	Shin & Kim (2018)
B2	Myślę, że młodzi ludzie powinni systematycznie oszczędzać.	Porządkowa	Xie et al. (2023)
B3	Młodzi ludzie powinni łączyć oszczędzanie z ryzykownymi inwestycjami.	Porządkowa	Xie et al. (2023)
B4	Dochód wpływa na moje decyzje dotyczące konsumpcji. Wraz ze wzrostem dochodów zwiększam konsumpcję.	Porządkowa	Thaler (2018); Shefrin and Thaler (1988); Xie et al. (2023)
B5	Bogactwo wpływa na moje decyzje dotyczące konsumpcji. Wraz ze wzrostem bogactwa zwiększam konsumpcję.	Porządkowa	Thaler (2018); Shefrin and Thaler (1988); Xie et al. (2023)

Dane 6

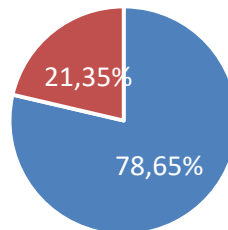
B6	Regularnie monitoruję swoje bieżące wydatki.	Ordinal (Likert)	Bernatzi and Thaler (2007); Shefrin and Thaler (1988); Xie et al. (2023)
B7	Nakładam na siebie dyscyplinarne „zasady”, aby nie ulegać pokusom podczas zakupów.	Ordinal (Likert)	Bernatzi and Thaler (2007); Shefrin and Thaler (1988); Xie et al. (2023)
B8	Jestem gotów wydać więcej z moich obecnych dochodów niż z oszczędności.	Ordinal (Likert)	(Gunaratne & Nov, 2015; Guo, 2024)
B9	Wolę wydawać pieniądze niż oszczędzać, ponieważ wydawanie pieniędzy zwiększa moją ogólną satysfakcję z życia.	Ordinal (Likert)	Maison (2019); Xiao, (2015); Klapilova (2016); Yigit (2020); Veenhoven et al. (2021)
B10	Wierzę, że uda mi się zgromadzić środki na wyższą emeryturę.	Ordinal (Likert)	Xie et al. (2023)
B11	Obecnie ograniczam swoje obecne wydatki, aby w przyszłości uzyskać wyższą emeryturę.	Ordinal (Likert)	Xie et al. (2023)
B12	Konsumpcja daje mi satysfakcję.	Ordinal (Likert)	Maison (2019); Xiao, (2015); Klapilova (2016); Yigit (2020); Veenhoven et al. (2021)
B13	Jestem skłonny/sklonna zażądać za sprzedaż towaru więcej, niż byłbym skłonny za niego zapłacić.	Ordinal (Likert)	(Gunaratne & Nov, 2015; Guo, 2024)

Podstawowe statystyki 1

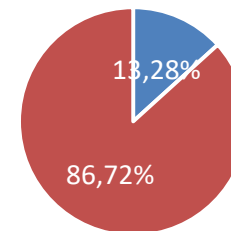
Udział oszczędzających i oszczędzających na emeryturę

Poland-Saving Behavior

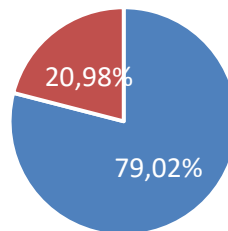
■ Yes ■ No

Poland-Saving for Retirement

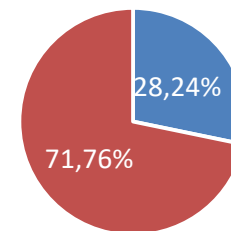
■ Yes ■ No

Czechia - Saving Behavior

■ Yes ■ No

Czechia - Saving for Retirement

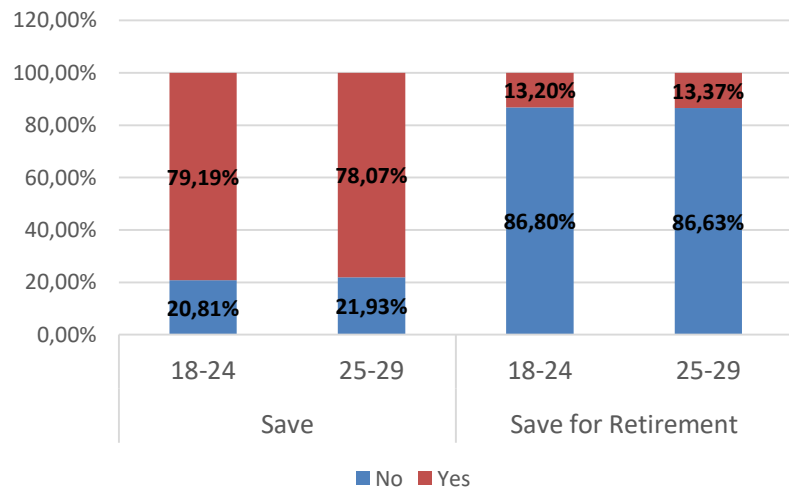
■ Yes ■ No

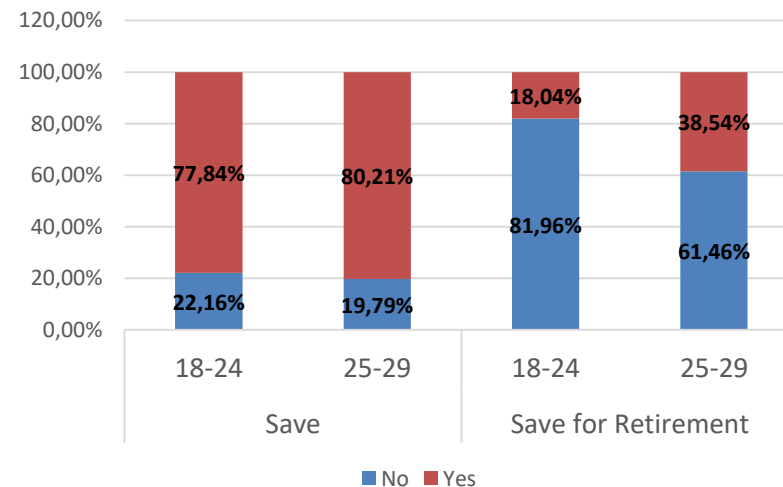
Podstawowe statystyki 2

Figure 3. The proportion of saving and saving for retirement by Age Group

Poland- Save and Save for Retirement by Age Group

Czechia - Save and Save for Retirement by Age Group

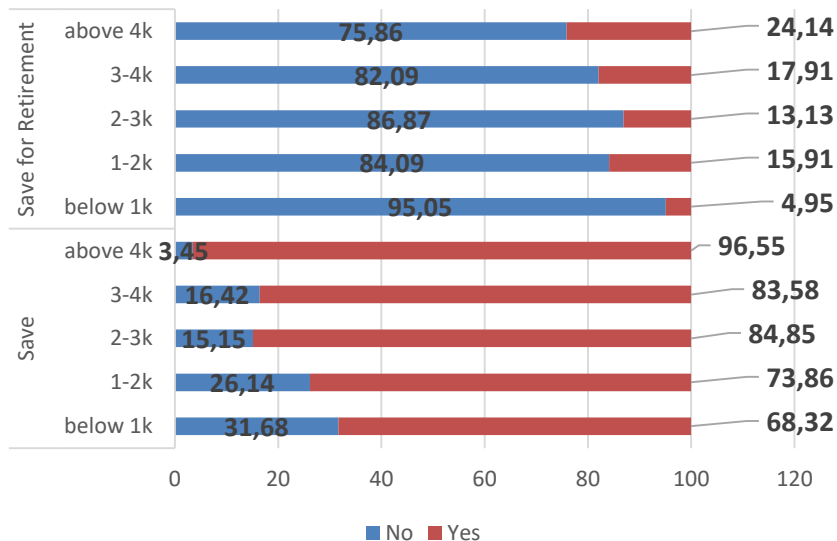

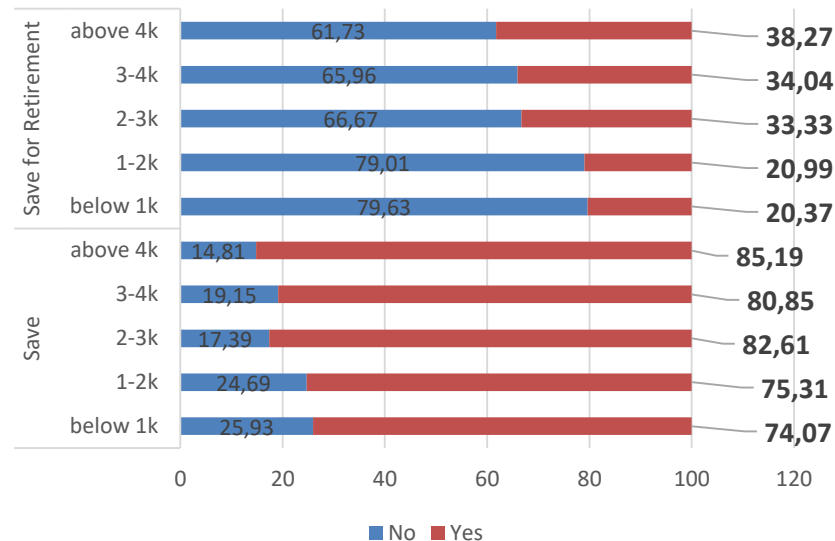
Podstawowe statystyki 3

Udział oszczędzających wg grup dochodowych

Poland- Save and Save for Retirement by Net Income

Czechia - Save and Save for Retirement by Net Income

Metodyka 1

Podejście analityczne:

Krok 1. Model logitowy binarny do oszacowania czynników determinujących oszczędzanie i oszczędzanie na emeryturę.

Krok 2. Analiza parami z wykorzystaniem średnich MNK w celu porównania efektów grupowych.

Metodyka 2

- Zmienne zależne:
- Ogólne oszczędności (Y1): 1 = oszczędza, 0 = nie oszczędza.
- Oszczędności emerytalne (Y2): 1 = oszczędza na emeryturę, 0 = nie oszczędza
- Zmienne niezależne:
- Demograficzne: płeć, wiek, miejsce zamieszkania.
- Wykształcenie: niskie, średnie, wysokie wykształcenie.
- Finansowe: dochody, majątek, zadłużenie, doświadczenie inwestycyjne.
- Behawioralne: samokontrola, rachunkowość mentalna, efekt posiadania, postrzegana wystarczalność dochodów, osobista odpowiedzialność finansowa.

Metodyka 3

Dwie zmienne endogeniczne:

$$Y_{1i} = \begin{cases} 1, & \text{when respondent saves money (with probability } p) \\ 0, & \text{otherwise (with probability } 1 - p) \end{cases}$$

$$Y_{2i} = \begin{cases} 1, & \text{when respondent saves for retirement (with probability } p) \\ 0, & \text{otherwise (with probability } 1 - p) \end{cases}$$

Jednorównaniowy liniowy model prawdopodobieństwa:

$$Y_{1/2i} = \alpha_0 + \sum_{k=1}^K \alpha_k X_{ki} + \varepsilon_i$$

Wyniki Polska1

Wyniki regresji logistycznej dotyczące oszczędzania na emeryturę w Polsce

Variable	Level	Age 18-29	Age 18-24	Age 25-29
Demographical				
Age	25-29 (2)	-0.184 (0.399)		
Place of Residence	miasto < 20k (2)	-0.391 (0.706)	-0.091 (1.080)	0.161 (1.637)
	miasto 20k-80k (3)	-0.480 (0.645)	0.386 (0.989)	-0.931 (1.430)
	miasto 80k-200k (4)	0.234 (0.571)	0.858 (0.919)	-0.941 (1.260)
	miasto > 200k (5)	0.764 (0.513)	0.822 (0.796)	3.585*** (1.227)

Wyniki Polska 2

Wyniki regresji logistycznej dotyczące oszczędzania na emeryturę w Polsce cntd

Variable	Level	Age 18-29	Age 18-24	Age 25-29
Educational				
Education	Vocational (2)	0.971	1.059	-
		(1.095)	(1.408)	-
	Higher (3)	1.999*	1.344	-
		(1.147)	(1.617)	-

Wyniki Polska 3

Wyniki regresji logistycznej dotyczące oszczędzania na emeryturę w Polsce cntd

Variable	Level	Age 18-29	Age 18-24	Age 25-29
Financial				
Indebtedness	Yes (1)	0.453 (0.463)	1.118 (0.728)	-1.376 (1.147)
Investing Experience	Yes (1)	-1.702** (0.543)	-1.647* (0.895)	-3.055** (1.223)
Net Monthly Income	1k-2k (2)	1.230* (0.633)	1.439 (0.961)	2.793* (1.545)
	2k-3k (3)	1.040 (0.640)	1.699* (0.961)	4.028** (1.803)
	3k-4k (4)	1.418* (0.744)	2.021 (1.235)	2.456 (1.805)
	above 4k (5)	0.819 (0.893)	1.196 (1.630)	1.233 (1.661)
Wealth	10k-20k (2)	-0.616 (0.512)	-0.727 (0.737)	-0.132 (1.163)
	20k-50k (3)	-1.608** (0.656)	-2.543** (1.209)	-0.965 (1.390)
	50k-100k (4)	-1.030 (0.702)	-1.309 (1.163)	-3.777* (2.038)
	100k-200k (5)	-2.054** (0.970)	0.867 (1.750)	-3.685* (1.943)
	above 200k (6)	-1.013 (0.715)	-2.028 (1.501)	-0.765 (1.590)

Wyniki Polska 4

Wyniki regresji logistycznej dotyczące oszczędzania na emeryturę w Polsce cntd

Variable	Level	Age 18-29	Age 18-24	Age 25-29
Behavioural				
Perceived Income Sufficiency		0.154 (0.198)	0.371 (0.298)	0.241 (0.443)
Systematic Saving		0.100 (0.201)	-0.103 (0.322)	-0.299 (0.495)
Saving with Risky Investing		0.093 (0.174)	-0.274 (0.255)	1.496*** (0.506)
Income-Driven Consumption		0.048 (0.205)	-0.392 (0.331)	0.080 (0.432)
Wealth-Driven Consumption		-0.146 (0.193)	0.414 (0.296)	-1.504*** (0.576)
Monitoring Expenses		-0.470** (0.209)	-0.167 (0.327)	-1.622*** (0.610)
Disciplinary Spending Rules		0.263 (0.203)	-0.054 (0.317)	0.804* (0.476)
Spending from Current Income		-0.069 (0.180)	0.256 (0.289)	-1.073** (0.463)
Preference for Spending		-0.025 (0.189)	-0.053 (0.307)	-0.434 (0.537)
Accumulating Funds for Retirement		0.216 (0.182)	0.300 (0.286)	0.977* (0.544)
Reducing Consumption for Retirement		0.525*** (0.179)	0.455* (0.273)	0.641 (0.467)
Satisfaction from Consumption		0.065 (0.217)	0.051 (0.362)	0.003 (0.438)
Endowment Effect in Spending		-0.452** (0.186)	-0.341 (0.294)	-1.393*** (0.470)

Wyniki Czechy1

Wyniki regresji logistycznej dotyczące oszczędzania na emeryturę w Czechach

Variable	Level	Age 18-29	Age 18-24	Age 25-29
Demographical				
Age	25-29 (2)	0.656*	-	-
		(0.354)		
Place of Residence	1k-4.999k (12)	-0.171	-0.089	-0.367
		(0.449)	(0.690)	(0.697)
	5k-19.999k (13)	0.472	0.607	0.637
		(0.455)	(0.747)	(0.693)
	20k-99.999k (14)	0.130	0.277	0.140
		(0.452)	(0.783)	(0.646)
	above 100k (15)	-0.280	-0.500	-0.283
		(0.444)	(0.876)	(0.642)

Wyniki Czechy 2

Wyniki regresji logistycznej dotyczące oszczędzania na emeryturę w Czechach cntd

Variable	Level	Age 18-29	Age 18-24	Age 25-29
Educational				
Education	Vocational (2)	1.000***	1.204**	1.382**
		(0.323)	(0.486)	(0.579)
	Higher (3)	1.183***	0.159	1.547**
		(0.405)	(1.029)	(0.622)

Wyniki Czechy 3

Wyniki regresji logistycznej dotyczące oszczędzania na emeryturę w Czechach cntd

Variable	Level	Age 18-29	Age 18-24	Age 25-29
Financial				
Indebtedness	Yes (1)	-0.308	0.736	-1.249**
		(0.417)	(0.947)	(0.578)
Investing Experience	Yes (1)	0.061	0.084	0.346
		(0.313)	(0.480)	(0.491)
Net Monthly Income	8k-16k (2)	-0.459	0.179	-0.937
		(0.435)	(0.598)	(1.002)
	16k-24k (3)	0.086	-0.406	-0.180
		(0.464)	(0.803)	(0.997)
	24k-32k (4)	0.169	0.369	-0.318
		(0.505)	(0.887)	(1.061)
	>32k (5)	0.136	-0.303	-0.379
		(0.483)	(0.864)	(1.040)
Wealth	80k-160k (2)	-0.608	-0.228	-1.034*
		(0.402)	(0.621)	(0.628)
	160k-400k (3)	0.113	0.743	-0.467
		(0.402)	(0.584)	(0.643)
	400k-800k (4)	-0.788	-1.026	-0.953
		(0.759)	(1.226)	(1.141)
	800k-1.6 million (5)	0.294	0.255	0.313
		(0.556)	(1.361)	(0.789)
	above 1.6 million (6)	0.965**	0.023	1.523**
		(0.438)	(0.970)	(0.670)

Wyniki Czechy 4

Wyniki regresji logistycznej dotyczące oszczędzania na emeryturę w Czechach cntd

Variable	Level	Age 18-29	Age 18-24	Age 25-29
Behavioural				
Perceived Income Sufficiency		-0.097 (0.127)	-0.526** (0.228)	0.314 (0.204)
Systematic Saving		0.168 (0.149)	0.021 (0.231)	0.309 (0.247)
Saving with Risky Investing		0.262* (0.134)	0.033 (0.233)	0.522** (0.204)
Income-Driven Consumption		0.052 (0.142)	-0.105 (0.238)	0.367* (0.219)
Wealth-Driven Consumption		-0.059 (0.135)	0.070 (0.225)	-0.113 (0.204)
Monitoring Expenses		-0.155 (0.156)	0.265 (0.277)	-0.417* (0.242)
Disciplinary Spending Rules		0.069 (0.120)	0.056 (0.218)	0.064 (0.171)
Spending from Current Income		0.342*** (0.127)	0.194 (0.218)	0.588*** (0.193)
Preference for Spending		-0.050 (0.128)	0.154 (0.219)	-0.246 (0.200)
Accumulating Funds for Retirement		0.080 (0.139)	0.517** (0.263)	-0.181 (0.213)
Reducing Consumption for Retirement		0.177 (0.132)	0.041 (0.211)	0.276 (0.206)
Satisfaction from Consumption		-0.077 (0.161)	-0.077 (0.254)	-0.070 (0.250)
Endowment Effect in Spending		0.100 (0.131)	-0.143 (0.231)	0.358* (0.198)

Podsumowanie - państwa

Oszczędzanie w Polsce i Czechach - czynniki

Polska i Czechy

- miejsce zamieszkania
- poziom wykształcenia
 - zadłużenie
 - postrzegana wystarczalność dochodów
- powiązanie oszczędzania z ryzykownymi inwestycjami
- samokontrola

Polska

- księgowanie mentalne

Czechy

- dochód
- inwestowanie
 - osobista odpowiedzialność finansowa
- konsumpcja hedonistyczna

Podsumowanie – państwa 2

Oszczędzanie na emeryturę w Polsce i Czechach - czynniki

Polska i Czechy

- miejsce zamieszkania
 - poziom wykształcenia
 - bogactwo

Polska

- inwestowanie
- samokontrola
- konsumpcja hedonistyczna
- efekt posiadania

Czechy

- różnice międzypokoleniowe
- powiązanie oszczędzania z ryzykownymi inwestycjami
- księgowanie mentalne

Wyniki – pokolenia i państwa

Porównanie międzypokoleniowe czynników determinujących oszczędzanie na emeryturę w Polsce i Czechach

Age 18-24 (early Z Generation)	Age 25-29 (late Y Generation)
Poland	
linking saving and risky investment self-control income wealth	linking saving and risky investment self-control endowment effect mental accounting
Czechia	
education level perceived income sufficiency endowment effect	education level indebtedness linking saving and risky investment self-control mental accounting

Wnioski

Różnice w modelach oszczędzania: oszczędzanie a oszczędzanie na emeryturę wśród młodych dorosłych

Różnice między krajami i pokoleniami w czynnikach determinujących oszczędzanie; **podobieństwa dla pokolenia Y**

Programy edukacji finansowej powinny być wprowadzane wcześnie, aby przeciwdziałać błędom poznawczym i poprawić zachowania związane z oszczędzaniem.

Behawioralne bodźce (np. automatyczna rejestracja, doradztwo emerytalne) mogą zachęcać do oszczędzania na emeryturę.

Potrzebne są polityki dostosowane do potrzeb, aby uwzględnić różnice między krajami i pokoleniami.

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Wydział Nauk Ekonomicznych
i Zarządzania

Dziękuję za uwagę

11.07.2025